

Regeringskansliet, Landsbygds- och infra-
strukturdepartementet
li.jl@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss SOU 2025:58 En stärkt hästnäring- för företagande, jämställdhet, jämlikhet och folkhälsa, LI2025/01991

Er beteckning: LI2025/01991

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Södermanland välkomnar en utredning för stärkt hästnäring och instämmer i att hästnäringen spelar en viktig roll för bland annat den regionala utvecklingen och folkhälsan. Länsstyrelsen har förståelse för att hästnäringen upplever att det finns ett komplext regelverk och arbetar därför löpande med förenklingar. Länsstyrelsen anser dock att även om hästnäringen är av betydelse så bör den inte likställas med primärproduktion. Länsstyrelsen avstyrker flera förslag på grund av att vi anser att de begränsade statliga resurserna bör prioriteras annorlunda och vill särskilt lyfta fram följande synpunkter.

Länsstyrelsen avstyrker förslaget att låta hästföretag få del av pengar inom strategi för den gemensamma jordbrukspolitiken, GJP, avsatta för ökad konkurrenskraft. Då det är konkurrens om pengarna i dagsläget och de nämnda pengarna inom GJP bör gå till att stärka livsmedelsproducerande företag vilka är viktiga för Sveriges beredskap och självförsörjning. Öronmärkta medel till små företag och mindre investeringar anser länsstyrelsen inte bör införas då medlen bör användas till livsmedelsproducerande företag oavsett storlek på företaget.

Länsstyrelsen bedömer att hästar inte bör inkluderas i beräkningen av djurtätheten i kompensationsstödet. En sådan omfördelning skulle vara olycklig ur ett beredskapsperspektiv då det skulle minska stödet till den befintliga livsmedelsproduktionen inom kompensa-

tionsstödområdena och därmed eventuellt medverka till en lägre produktion av livsmedel i dessa områden.

Länsstyrelsen avstyrker förslaget att ändra strandskyddslagstiftningen kopplat till hästnäring. Som framgår av betänkandet kan hästnäring enligt praxis redan omfattas av undantaget för areell näring kopplat till jordbruk i 7 kap. 16 § miljöbalken, se MÖD 2017:57 samt Mark -och miljööverdomstolens dom den 2 maj 2016 i mål nr M 7238-15 (se bland annat sidan 180 och sidan 190).

Länsstyrelsen avstyrker förslaget att införa en generell bygglovsbefrielse för hästverksamhet då verksamhetens art kan ha stor omgivningspåverkan beroende på omfattning.

Länsstyrelsen anser att kontroller, tillstånd och krav på hästverksamheter inte bör ändras. Idag är det möjligt att starta en mindre hästverksamhet utan att ha särskilt mycket kunskap vilket kan medföra att hästar far illa vilket i sin tur kan medföra fler anmälningar och ärenden att hantera för länsstyrelserna. Verksamhet med häst kräver kunskap inom många olika områden som tex gödselhantering, foder, veterinärvård, transport.

Länsstyrelsen avstyrker utredningens förslag om att andra yrkeskåarer än veterinärer ska ges möjlighet att efter utbildning utföra ultraljudsundersökningar inför seminering och dräktighetsundersökning av ston. Risken för allvarliga komplikationer är större på häst än nötkreatur.

Länsstyrelsen delar inte utredningens förslag om att införa villkorad läkemedelsanvändning, ViLA, till näringsverksamheter med häst eftersom det bedöms medföra en stor risk för att antibiotika används i onödan.

Avsnitt 3.19.1 Inkludera hästföretagare i investeringsstödet för ökad konkurrenskraft och öronmärk delar av stödet till små företag och mindre investeringar.

Länsstyrelsen anser inte att hästföretag bör få ta del av investeringsstödet för ökad konkurrenskraft. Pengarna inom ökad konkurrenskraft bör fortsatt användas för att stärka lantbrukets konkurrenskraft och därmed Sveriges beredskap.

Då Regeringen tog fram den nuvarande Strategiska planen har de valt att pengarna från GJP ska gå till livsmedelsproduktion. Detta för att göra Sverige mer självförsörjande och robust genom att öka konkurrenskraften i lantbruket. Det är i dag hög konkurrens om pengar i vissa av stödets åtgärder som djurstallar och lagring och torkning av skörd. Att även inkludera hästföretagare skulle ytterligare öka konkurrensen. Även om Jordbruksverket har möjlighet att öka budgeten inom delområdet konkurrenskraft ser länsstyrelsen inte att det är ett alternativ eftersom ökningen skulle behöva vara stor för att inte riskera att missgynna livsmedelsproducenter.

Länsstyrelsen föreslår att hästföretagare inte bör inkluderas i de åtgärderna i den strategiska planen med högt söktryck och stor konkurrens om pengarna. Åtgärder som diversifiering där söktrycket är lågt skulle kunna erbjudas till hästföretag för att främja företagande på landsbygden.

Hästar bidrar till en mer levande landsbygd. Hästföretag på landsbygden som uppfyller miljökraven samt bidrar till att marker betas bör få tillgång till pengar som är avsatta för att få en levande landsbygd. Förslagsvis bör pengar avsättas nationellt då den administrativa bördan som är förenade med pengar från EU ytterligare ökar regelbördan för hästföretagen. Hästföretag är en väldigt bred företagssamhet där det är svårt att dra gränsen mellan företagande och hobbyverksamhet. Därför bör stöd av hästföretag med allmänna medel vara restriktiv.

Avsnitt 3.19.2 Inkludera hästen i beräkningen av djurtätheten i kompensationsstödet

Länsstyrelsen anser inte att hästföretag bör få ta del av kompensationsstödet samt att de inte bör inkluderas i beräkningen av djurtätheten i kompensationsstödet.

Syftet med kompensationsstödet är att främja fortsatt brukande av jordbruksmark och att bevara och främja hållbara jordbrukssystem som producerar livsmedel. Kompensationsstödet stöttar också det svenska jordbrukets konkurrenskraft i områden med sämre naturgivna förutsättningar. Detta för att säkra ett konkurrenskraftigt jordbruk i alla delar av Sverige.

Den dominerande typen av jordbruk inom kompensationsstödområdena är företag med betesdjur, främst med nötkreatur men även med får och getter.

Produktionen inom områden där kompensationsstödet kan sökas är av stor vikt för Sveriges beredskap ur ett livsmedelsperspektiv. Att ta med hästar som en beräkningsgrund i kompensationsstödet skulle leda till en omfördelning av befintliga medel inom stödet från jordbruksföretag med livsmedelsproducerande djurhållning till jordbruksföretag med hästhållning. En sådan omfördelning skulle vara olycklig ur ett beredskapsperspektiv då det skulle minska stödet till den befintliga livsmedelsproduktionen inom kompensationsstödområdena och därmed eventuellt medverka till en lägre produktion av livsmedel i dessa områden.

Länsstyrelsen bedömer att hästar inte bör inkluderas i beräkningen av djurtätheten i kompensationsstödet.

Avsnitt 3.19.4 Bygglov och strandskydd – likställ förutsättningarna för hästverksamheter med andra areella näringar

Länsstyrelsen tillstyrker inte förslaget att införa en generell bygglovsbefrielse för hästverksamhet då verksamhetens art kan ha stor omgivningspåverkan beroende på omfattning.

Som framgår av betänkandet kan hästnäring enligt praxis redan omfattas av undantaget för areell näring kopplat till jordbruk i 7 kap. 16 § miljöbalken, se MÖD 2017:57 samt Mark -och miljööverdomstolens dom den 2 maj 2016 i mål nr M 7238-15 (se bland annat sidan 180 och sidan 190).

Betänkandet har inte beaktat de nya strandskyddsbestämmelserna som trädde i kraft den 1 juli 2025, vilka bland annat innebär att det har tillkommit ett nytt dispensskäl för förvärvsverksamheter (7 kap. 18 f § miljöbalken). Länsstyrelsen anser således att det saknas tillräcklig utredning huruvida det som föreslås i betänkandet redan idag kan uppnås med stöd av befintlig lagstiftning. Länsstyrelsen vill även lyfta fram att en eventuell lagändring behöver föregås av en konsekvensutredning gällande förslagets påverkan på friluftsliv och naturmiljö. Betänkandet får därmed anses bristfälligt i dessa hänseenden.

Länsstyrelsen vill även erinra om att regeringen så sent som år 2023-2025 har utrett frågan kring vilka näringar som borde omfattas av undantaget för areella näringar (se SOU 2023:103 samt prop. 2024/25:102). I SOU 2023:103 kom utredaren fram till att några andra näringar, utöver de som idag återfinns i 7 kap. 16 § miljöbalken, inte bör omfattas av undantagsbestämmelsen (se bland annat sidan 12-14 samt 40-41). Av utredningen framgår även att det inte finns någon definition av jordbruk kopplat till strandskyddsbestämmelserna i 7 kap. 16 § miljöbalken. Utredaren menar att undantagsbestämmelsen inte tar sikte på själva näringarna utan på de naturresurser som tas i anspråk av näringarna (se även prop. 1997/98:45 s.31). Med anledning av ovanstående föreslog utredaren att Naturvårdsverket, i samråd med andra berörda myndigheter, ges i uppdrag att ta fram en vägledning gällande vad som innefattas i termerna jordbruket, fisket, vattenbruket, skogsbruket och renskötseln i 7 kap. 16 § miljöbalken.

Länsstyrelsen konstaterar att undantaget för areella näringar i flera rättsfall inte uteslutit hästverksamheter. Vidare har regleringen av undantaget för areella näringar i 7 kap 16 § miljöbalken utökats sedan den 1 juli 2025 och förtydligats i flera avseenden. Det kan därför finnas skäl att avvakta kommande tillämpning av detta lagrum men Länsstyrelsen ställer sig positiv till ett klargörande av vilka verksamheter som omfattas av undantaget för areella näringar. Det gäller även undantag från bygglov avseende ekonomibyggnader enligt plan- och bygglagen. Mot bakgrund av ovanstående anser Länssty-

relsen att det saknas anledning att ändra strandskyddslagstiftningen kopplat till hästnäring.

Länsstyrelsen ser utmaningar i att införa en generell bygglovsbefrielse för hästverksamhet då verksamhetens art kan ha stor omgivningspåverkan beroende på omfattning. "Hästverksamhet" innebär ofta, till skillnad från övriga areella näringar, att många tillfälliga besökare vistas i lokalerna till exempel hästägare och ridskoleelever. Det är därför extra viktigt att lokalerna uppfyller krav på bl. a. tillgänglighet, brand, ventilation och säkerhet. Dessa frågor prövas i samband med bygglov och det är därför inte lämpligt med en generell bygglovbefrielse".

Det bör göras en bedömning i varje enskilt fall som ligger i linje med rättspraxis, vilket den nuvarande lagstiftning inte förhindrar.

3.19.6 Regelförenkling, minskad administration och ändamålsenliga kontroller

Verksamhet med häst innehåller många olika områden som tex gödselhantering med åtföljande risk för näringsläckage, foderhantering, veterinärvård och transporter vilket innebär behov av tillstånd, kontroller och krav på verksamheten. Länsstyrelsen är väl medveten om att många hästföretagare upplever att det är mycket regler och villkor som präglar företagandet. För att underlätta företagandet och bidra till relevant regelförenkling inom näringen anser länsstyrelsen att fortsatt intern samordning av länsstyrelsernas arbete rörande hästföretag är viktig. Det kan bidra bl.a. till minskat antal besök hos verksamhetsutövaren.

Avsnitt 3.19.7 Veterinära frågor

Länsstyrelsen ifrågasätter att låta andra yrkesgrupper utföra vissa veterinära arbetsuppgifter, så som dräktighetsundersökning av ston och ultraljudsundersökning av reproduktionsorganen.

För att arbeta som seminveterinär krävs idag en tilläggsutbildning till den 5,5 år långa grundutbildningen till veterinär. Länsstyrelsen anser att en seminassistent eller husdjurstekniker inte är lämpad att efter en kortare utbildning genomföra dräktighetsundersökningar eller ultraljud av reproduktionsorganen på häst. Utredningen tar inte upp ansvarsfrågan om något skulle gå fel i samband med undersökningen vilket bör beaktas. Hästens tarmslemhinna är mycket känslig och en dräktighetsundersökning kan orsaka skador på tarmen som behöver tas om hand omedelbart.

Länsstyrelsen i Södermanlands län tillstyrker inte förslaget att införa villkorad läkemedelsanvändning (ViLA) för häst.

Det finns inget som i dagsläget hindrar en hästverksamhet att konsultera veterinär i förebyggande hälsoarbete för djuren i verksamheten. Länsstyrelsen ser stora risker med att låta djurägare behandla hästar utan att först tillkalla en veterinär som kan undersöka hästen och ställa en diagnos innan insättande av behandling. Länsstyrelsen ser stora skillnader jämfört med annan typ av djurhållning där ViLA är godkänt idag. Hos häst ser man sällan besättningsproblem som i

annan djurhållning med lantbruksdjur och behandling av häst är alltid en individbehandling. Risken för att djur behandlas felaktigt och risken för att djur tävlar/tränar med otillåtna läkemedel i kroppen bedöms öka markant om ViLA införs för häst. Vaccinering av häst innebär utfärdande av intyg vilket är en tjänsteutövning som enbart legitimerad veterinär får göra och detta bör så förbli för att säkerställa ett fortsatt gott djurskydd och smittskydd i landet.

Länsstyrelsen bedömer att endast friska hästar ska transporteras över nationsgränser och genom att bevilja undantag från kravet på hälsointyg för hästar som faktiskt är sjuka så ökar risken för omfattande spridning av smittsamma sjukdomar. Det kan även innebära ett lidande för det sjuka djuret att utsättas för den stress som en transport innebär. Även hästar som ska transporteras i avelssyfte bör ha ett hälsointyg och det kan inte anses vara en så brådskande transport att detta inte kan planeras och intygas inför en resa över nationsgränsen.

Konsekvensutredning avsnitt 6.4.6 Veterinära frågor

Länsstyrelsen delar inte utredningens bedömning att veterinärbristen skulle minska genom införandet av utredningens förslag.

Utredningen jämför transport av sjuka hästar som behöver veterinärvård med transport av hästar till tävlingsarrangemang. Länsstyrelsen anser att denna jämförelse ej går att göra då det i lagstiftningen och i regelverk för tävling med hästar framgår att endast friska djur får delta. Det finns således andra sätt att upptäcka eller hindra hästar från att transporteras i dessa fall då de inte är välkomna till tävlingsplatsen.

Utredningen tar upp att det kan finnas djurskyddsrisiker med att låta andra yrkesgrupper än veterinärer genomföra dräktighetsundersökningar och att införa ViLA för häst. Utredningen har inte gått in på vilka risker det kan innebära och Länsstyrelsen vill poängtera att det redan idag finns brister i djurskyddet där djurhållare behandlat sina hästar utan att en veterinär undersökt hästen och att det resulterat i ett lidande för djuret. Länsstyrelsen gör bedömningen att risken för bristande djurskydd kommer att öka vid införandet av ViLA för häst. Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att det förebyggande

djurhälsoarbetet i hästverksamheter behöver utvecklas men att detta kan ske lika bra utan införandet av ViLA för häst.

Allmänna synpunkter

De hästföretag som har tio eller fler hästar kan ta del av kostnadsfri rådgivningen om miljövänlig hästhållning inom det nationella projektet Greppa Näringen. Under gårdsbesöket på ca fyra timmar analyserar rådgivaren vilka förutsättningar som finns att minska miljöpåverkan från gården. Hästföretagare kan också ta del av länsstyrelsernas rådgivning kring biologisk mångfald i betesmarker. Dessa insatser är idag tyvärr inte särskilt väl nyttjade av hästföretagen trots omfattande marknadsföring. Här kan hästnäringen, kommuner och länsstyrelser göra mer för att höja kunskaperna hos hästnäringen.

De som medverkat i detta yttrande

Beslut i detta yttrande har fattats av landshövding Robert Andrén med handläggare Malin Nilsson som föredragande.

I den slutliga handläggningen har även tf. länsråd Anna-Karin Lindblad Wieslander, avdelningschef Erik Hjortsberg, tf. chefsjurist Maria Pettersson och enhetschef Susanna Ärlebrant medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.